

463: Haram veya Küfür İçerikli Akitleri İmza Etmek

Tarık Ebu Abdullah

4 Oca, 2020

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Selamun aleykum, sorum Tarık Hoca'ya. Hani diyoruz ya yazı söz gibi değildir niyete bağlıdır. Aklıma şöyle bir şey takıldı. Şimdi bir insan yazıyla (Haşa) Allah'a küfür eden bir lafız yazdı (ikrah olmadan) ama niyeti o değil. Biz bu adamın niyetine bakarak onu tekfir etmeyecek miyiz. Yoksa bu olay ile küfür maddelerine imza atan kişi arasında fark var mıdır? Bir de haşa mesela içinde Allah'a küfür eder gibi maddeler var. Bunlara imza atmak caiz olur mu? Böyle şeyler yok ama kıyas yapayım derken aklım bulandı. Vesvese olduğunu da adım gibi biliyorum. Bana yardım et inşaAllah. Selamet. Allah ayağımızı sabit kılsın inşaAllah.

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullah. Hamd Allah'a mahsustur.

Muhterem kardeşim, *“yazı söz gibi değildir niyete bağlıdır”* sözün tam doğru değildir. Bilakis yazı da söz gibi kelimedir ve mana ifade eder. Bu hususta yazı yazanla söz söyleyen arasında fark yoktur. Yazı da söz gibi sahibinin kastını tabir eder. Eğer yazı yazan kişi ne yazdığını biliyorsa, yani yazdığı şeyin lugaten ne manaya geldiğini biliyorsa ve kendi ihtiyarı ile yazıyorsa o zaman yazdığını kast etmiştir velev ki yazılmış olana terettüp eden şeri hükmü kast etmiş olmasa da. Ama ne yazdığını bilmiyorsa ne söylediğini bilmeyen gibi mazeretlidir. Veya yazıya zorlanmışsa söze zorlanmış olan gibi mazeretlidir. Bu hususta söz ve yazı arasında fark yoktur.

Binaen aleyh bir kişi ikrah altında olmadığı halde Allah (azze ve celle)'ye küfür mahiyetinde olan bir söz yazar ve ne yazdığını biliyorsa büyük küfür işlemiştir. Bu durumda niyetine bakılmaz. Ancak tekfirini engelleyen tevil veya taklid gibi başka maniler olabilir. Dolayısıyla doğrudan tekfir edilmez. Bilakis durum kendisine beyan edilmesi lazımdır.

Fakat yazdığı söz ihtimalli ise o zaman niyetine bakılır. Bu durumda da yazı aynı söz gibidir. Ya sarih ve sahibinin kastını açık tabir eder veya ihtimallidir dolayısıyla sahibinin kastını açık tabir etmiyordur. Bu durumda yazı sahibinin niyetine itibar edilmesi lazımdır. Ulemanın *“yazı söz gibi midir?”* meselesini tartışmaları da bundan ötürüdür. Çünkü yazıda sözde olmayan bazı ihtimaller vardır, mesela yazı sahibinin tespiti gibi veya yazının muhatabının tespiti gibi veya yazının isnat edildiği şahsa ait olmasının tespiti gibi. Bu ihtimaller sözde bulunmadığı için ulema yazıyı şeri etkisinde sözle aynı mıdır değil midir diye tartışmışlardır.

Buna ilaveten şahsın iradesini tabir eden aslında sözdür. Bunun için İslam şeriatı akitlerde ikrarın delili olarak sözü asıl almıştır sonra sözün makamını tutan diğer delilleri (*yazı, işaret, sukut vb. gibi*) söze şartlarla beraber tabi kılmıştır.

Şu halde bir kişi açık küfür olan bir maddeyi okuduktan ve anladıktan sonra altına kendi eliyle *“Ben falan kişi bu maddeyi kabul ettim veya ediyorum”* şeklinde yazsa küfür işlemiş olur. Ancak tevil veya taklid gibi şeri manilerin varlığı mümkün olduğundan ötürü derhal tekfir edilmesi caiz değildir. Beyan (*hüccet ikamesi*) lazım gelir.

Bu durum küfür maddeler içerikli bir metni imza edenden farklı mıdır? Evet farklıdır. Zira imza yazı gibi değildir. Bilakis imzada ihtimaller daha fazla ve daha etkilidir. Çünkü imza mana delaletleri olan kelimelerden mürekkep değildir ve dolayısıyla kendisi mana ifade etmez veya mana ifadesi noksandır. Ona mana kazandıran ancak harici sebeplerdir. Mesela imza sahibinin tasdik veya kabul ederek imza etmesi gibi veya insanların ittifakı gibi. Ama bu delaleti ârızıdır. Ve ârızı olan ancak illeti sabit olursa kabul edilir.

Denilse ki: *“Ama bugün imza kabulün makamını tutmaktadır. Kişinin herhangi bir akdin altına imza atması bugünün örfüne göre onu kabul ettiği manasına gelir. Hatta bu bağlamda imza bugün sözden daha güçlü olmuştur. Çünkü bugün artık akitler sözle değil imzayla geçerli oluyor.”*

Derim ki: Evet. Söylediğin doğrudur. Bugün imzanın gücü sözden fazladır. Ama bizim şeriatımızda değil. Zalim küfür sisteminde durum böyledir. Lakin bizim hükümlerimiz kâfirin hükümlerine değil İslam şeriatının hükümlerine mesnet olma mecburiyetindedir. Ve İslam şeriatında iradeyi tabir eden aslında sözdür, imza değil. Ama imzanın ikrara delalet gücünde insanların ittifak etmiş olmaları imzanın mana ifadesini güçlendiriyor. Bunun için haram veya küfür içerikli akitleri imza etmek haramdır diyoruz. Lakin bu durum imzanın asıl itibarıyla ihtimalli olduğunu ve sahibinin kastına açık delalet etmediğini değiştirmiyor. Dolayısıyla imzanın sahibi imza ettiği metni kesin kabul etmiştir dememiz de mümkün değildir.

Hususen bugün akitlerin mahiyetini dikkate aldığımız zaman durumun böyle olduğunu görebiliyoruz. Çünkü bugün imza edilen akitlerin ekseri iki tarafın ihtiyarına bina eden akitler değildir. Bilakis sadece bir tarafın içeriğini ve şartlarını belirlediği akitlerdir. Diğer tarafın ise içeriğini ve şartlarını ancak sunulduğu gibi cümleten kabul etme veya cümleten reddetme durumu vardır. Ama akdin şartlarında ve maddelerinde ayrıntılı bir kabul veya reddetme hakkı yoktur. Bu tür akitlere iz’ân akitleri denilir. Bugün su, elektrik, doğalgaz

sözleşmelerinden al otobüs biletine kadar yapılan bütün akitler bu türdendir. Sözleşmenin içeriğini ve koşullarını belirleyen sadece sunucudur. Talibin seçenek hakkı sadece bu sözleşmeyi mevcut standart işlem koşullara göre cümleten kabul edip etmemektedir. Talip olan tarafın sözleşmeden bazı maddeleri çıkarmak veya değiştirmek gibi bir hakkı yoktur. Talip olan taraf bu tür akitleri yapma mecburiyetinde olursa, sözleşmeye konu olan haram veya küfür şart(ları) veya madde(leri) inkâr etmesi şartıyla, imza etmesi caizdir. Mesela elektrik, su ve doğalgaz sözleşmelerinde olduğu gibi. Bu ve buna benzer durumlarda muhakkak genelin yüzleştiği ve değiştirmekten aciz olduğu bir zorluk hali mevcuttur. Dolayısıyla Allah (*subhanehu ve teâlâ*)'nın şu kavline dâhil olur:

وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُم فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ

“O size dinde zorluk vermedi.” (el-Hac, 78)

Ama kabul ederek imza ederse veya haceti olmamasına rağmen isteyerek imza ederse haram işlemiştir veya akdin içeriği veya koşulları küfür ise küfür işlemiştir.

Allahu A'lem.